

Edukacinė informacija apie lyčių lygybę

«Labai svarbu kovoti su lyčių stereotipais visose amžiaus grupėse, pradedant nuo labai mažų vaikų iki vyresnio amžiaus žmonių. Tai turėtų daryti visų amžiaus grupių vyrai ir moterys. **Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas jauniems žmonėms, kuriuos reikia tinkamai, atmetant lyčių stereotipus, informuoti apie karjeros pasirinkimo galimybes.**

Todėl didžiausias dėmesys turi būti kreipiamas į mokyklas ir universitetus, taip pat į šeimas. Tuo pačiu metu labai svarbu, kad į šį informavimo procesą būtų įtraukti darbdaviai, nes jie atlieka pagrindinį vaidmenį skatinant lyčių lygybę ir kovojant su segregacija darbo rinkoje. **Patirtis rodo, kad įvairiapusė kova su lyčių stereotipais yra veiksmingesnė.»¹**

Kokie yra lyčių stereotipai ir kaip juos atpažinti?

Visų pirma svarbu apibrėžti lyties (socialinės lyties) sąvoką: lytis reiškia vyrų ir moterų vaidmenis ir pareigas, kurios yra sukurtos mūsų šeimų, mūsų visuomenės ir mūsų kultūros tradicijose. Lyties sąvoka taip pat apima lūkesčius, susijusius su moterų ir vyrų ypatybėmis, gebėjimais ir galimu elgesiu („moteriškumas“ ir „vyriškumas“). Lyčių vaidmenys ir lūkesčiai nėra pastovūs. Laikui bėgant jie gali keistis, jie taip skiriasi skirtingose kultūrose. Socialinio diferencijavimo sistemos, tokios kaip visuomeninis statusas, socialinė klasė, etniškumas, fizinė ir psichinė negalia, amžius ir kt., taip daro įtaką lyčių vaidmenims. Suvokti lyčių vaidmenis yra gyvybiškai svarbu, nes, taikant socialinę analizę, atsiskleidžia kaip atsirado vyriškos lyties dominavimas. Tai suvokus, galima keisti lyčių santykius, nes jie nėra iš anksto nulemti biologiškai ir nėra amžini.

Lyčių stereotipai yra išankstinės nuostatos, pagal kurias moterims ir vyrams priskiriamos jų lyčiai būdingos savybės ir vaidmenys. Lyčių stereotipai atsiranda ir dėl giliai įsišaknijusio visuomenės požiūrio, vertybių, socialinių normų ir išankstinių nusistatymų dėl moterų ir vyrų.

Tipiškas lyčių stereotipas švietimo srityje yra tai, kad merginoms/moterims geriau sekasi humanitariniai mokslai nei berniukams/vyrams. tuo tarpu – STEM (mokslas, technologijos, inžinerija, matematika) srityje pirmauja berniukai/ vyrai. Tai taip pat reiškia, kad berniukų/vyrų susidomėjimas su rūpyba susijusiomis profesijomis nelaikomas stiprybe ir paprastai jie yra daugiau kreipiami į techninės studijas.

Lyčių stereotipai darbo rinkoje lemia, kad mergaitės ir moterys dažniau nei berniukai ar vyrai vertinamos pagal jų fizinį patrauklumą ir išorinį įvaizdį. Tuo pačiu metu berniukai/vyrai darbe privalo vengti demonstruoti savo emocijas ir jausmus, nes tai laikoma jų silpnybe.

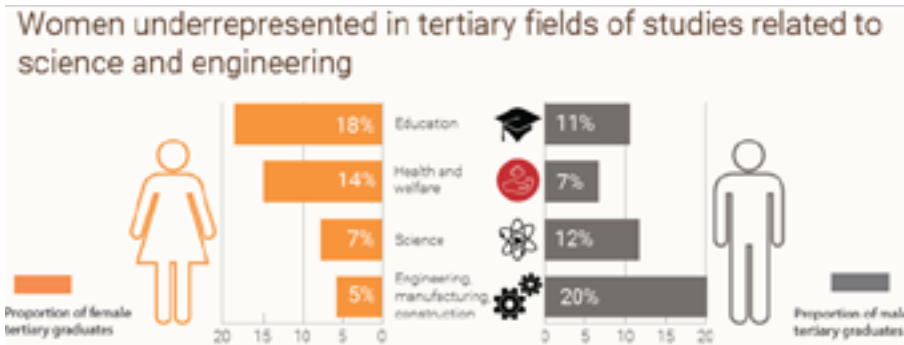
Lyčių stereotipai darbo rinkoje teigia, kad mergaitės/moterys mažiau domisi karjera ir aukštesnėmis pareigomis nei berniukai/vyrai. Taip pat, dažniausiai berniukai ir vyrai yra skatinami atlikti darbą darbo vietoje ne tik darbo valandomis, nekreipiant dėmesio į jų asmeninius ar šeiminius įsipareigojimus.

---

1. Nuomonė dėl profesinės segregacijos įveikimo - ES Komisijos moterų ir vyrų lygių galimybių komiteto patariamasis komitetas

Kodėl reikia spręsti lyčių stereotipų problemas švietimo, mokymo ir darbo vietoje?

Faktais pagrįstas lyčių stereotipų egzistavimas, diskriminacija dėl lyties švietimo sistemoje bei darbo rinkoje išlieka ir daro neigiamą įtaką atskiriems žmonėms ir apskritai visai visuomenei. Tuo tarpu, lyčių paritetas gali duoti didelę ekonominę naudą tiek, kad iki 2030 m. metinis pasaulio BVP augimo rodiklis padidėtų 0,6 procentinio punkto.²

Moterys turėtų būti skatinamos plėsti savo mokymosi ir profesinės karjeros galimybes tose srityse, kur tradiciškai dominuoja vyrai ir atkreipiamas jų dėmesys į naujas ir augančias karjeros galimybes (pavyzdžiui, skaitmeninės ir ekologiškos ekonomikos). Vyrams taip pat turėtų būti suteiktas mokymosi ir karjeros pasirinkimas moterų dominuojamose srityse (ypač rūpybos ir švietimo sektoriuose). Per ilgai dėmesys buvo skiriamas vien tik tam, kad moterys būtų skatinamos dalyvauti įvairiose srityse, kur dominuoja vyrai, tačiau iki šiol vyrai labai mažai buvo skatinami eiti į moterų dominuojamas sritis. Nepaisant to, **kad Europoje moterų aukštojo mokslo pasiekimai yra geresni nei vyrų (32,8 proc. moterų, turi aukštąjį išsilavinimą, palyginti su 28,9 proc. vyrų), moterys visgi sunkiau įsidarbina nei vyrai. Apskritai – įsidarbinant lyties**

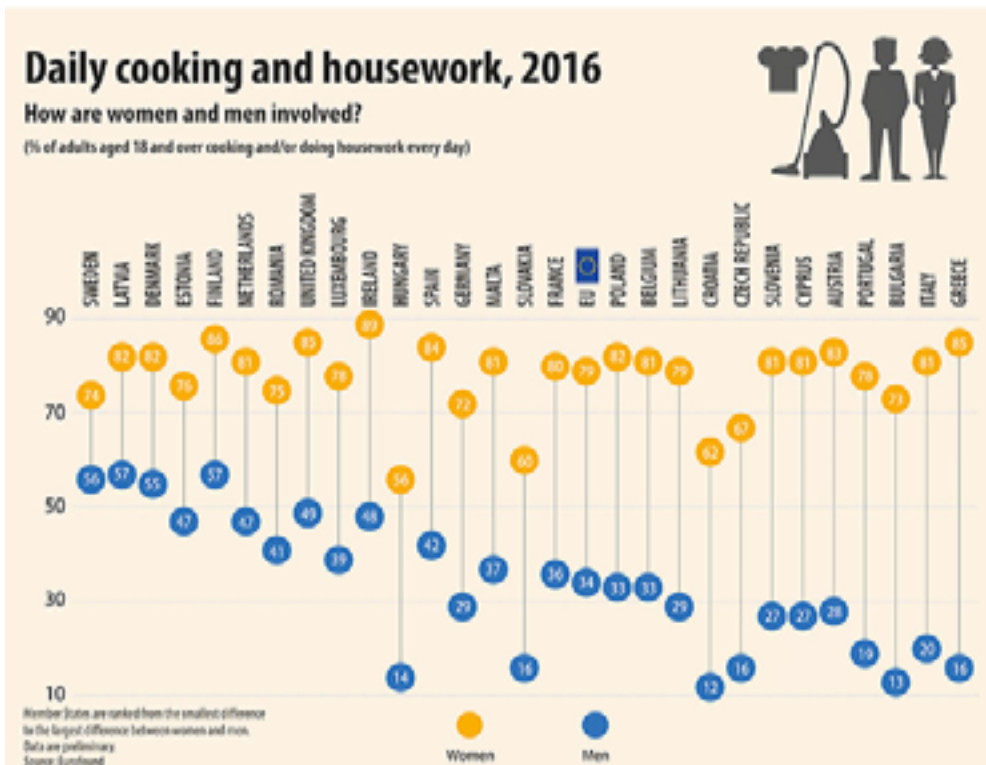
skirtumai tampa spąstais moterims, dirbančioms mažo našumo, mažai apmokamą darbą, taigi talentų švaistymas yra akivaizdus, kaip ir neigiamas poveikis ekonominiam augimui ir vystymuisi.

Moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumas vis dar būdingas Europos ir pasaulio darbo rinkoms, o **moterys ES uždirba vidutiniškai 16 proc. mažiau už vyrus vykdydamos tas pačias funkcijas tose pačiose darbo vietose.**

Didesnis darbo užmokesčio atotrūkis būdingas gana siauram darbo rinkos sektoriui, o tai reiškia, kad moterys orientuojasi į labai ribotą profesijų kiekį (pvz., Čekijoje, Estijoje ir Suomijoje) arba į tas, kuriose didelė moterų dalis dirba ne visą darbo dieną (pvz., Vokietijoje ir Austrijoje). Įtakos darbo užmokesčio skirtumui gali turėti ir jo nustatymo teisiniai mechanizmai bei sistemos.

2. «Ekonominės lyčių diskriminacijos išlaidos socialinėse institucijose», EBPO plėtros centras, 2016 m. birželio mėn.

Lyčių stereotipai ar diskriminacijos dėl lyties praktika gaji ne tik darbo užmokesčio, bet ir darbo pasiskirstymo požiūriu. Skirtingas moterų ir vyrų apmokamo ir neapmokamo (namų ūkio darbai) darbo pasidalijimas daro įtaką moterų gyvenimui ir riboja jų galimybes dalyvauti mokymosi visą gyvenimą procese ir ugdyti įgūdžius bei kvalifikaciją, reikalingas lengviau patekti į darbo rinką arba įgyti naujas profesijas.

Didesnė moterų nei vyrų dalis yra atsakingi už vaikų priežiūrą, namų ūkio darbus ir maisto gaminimą.

ES dirbančios moterys praleidžia namų ruošos ir vaiko priežiūros darbuose vidutiniškai 26 valandas per savaitę, o vyrai – tik 9 valandas. Visose valstybėse narėse yra daug daugiau moterų, dirbančių vaikų priežiūros ir namų ruošos darbus nei vyrų. 2016 m. ES 79% moterų kasdien triūsė namuose ar prižiūrėjo vaikus, lyginat su 34% tuo užsiimančių vyrų.

Tradiciniai lyčių stereotipai daro įtaką moterims ir vyrams pasirenkant jiems „tinkamas“ mokymosi sritis ar profesijas, tuo būdu užkertant kelią asmenims pasirinkti profesinę karjerą srityje, kuri jiems yra viliojanti, tačiau tradiciškai „neskirta“ jų lyčiai. Taigi, tik skatinant lyčių lygybę galima gerinti šią situaciją.

www.getupproject.eu

lt.agenderstory.eu